

Lühijuhis: Andmekogude andmekoosseisude uuendamine RIHAs

Ülesanne

Vabariigi Valitsus andis 30.05.2024 riigiasutustele ülesande „...hiljemalt 31. märtsil 2025. a üle vaadata ja vajaduse korral uuendada oma andmekogude andmekoosseisude kirjeldus riigi infosüsteemi haldussüsteemis.“

Tegemist ei ole uue nõudega. RIHA määrus kohustab andmekogude vastutavatel töötajatel kanda RIHA andmekogude alamregistrisse andmekogus töödeldavate andmete koosseis.¹ Seda õigusakti nõuet ei ole kõigil juhtudel ajakohaselt täidetud ja andmekoosseise käsitlev tehniline dokumentatsioon on uuendamata.

Käesolev juhisis selgitab ülesande sisu ja kirjeldab ülesandega kaasnevat teavitamiskohustust.

Taust

Ülesande eesmärk

RIHA andmekirjelduste uuendamise eesmärk on jõustada kehtivad kuid puudulikult täidetud andmekogudele kehtivad reeglid, tagada seeläbi esmane valitsussektori ülene teadmine kasutatavatest andmekogudest ja nende andmetest. Tegevus võimaldab luua **suhteliselt lühikese ajaga esmased eeldused** andmekogude andmete paremaks ristkasutuseks, andmete ühekordse küsimise printsiibi rakendamiseks ja valmistuda ette andmete automaatseks taaskasutuseks tulevikus.

Asutuste toetamine andmete kirjeldamisel, andmekirjelduse standard ja andmete teabevärv Alates 2022. aastast on Statistikaamet toetanud asutusi andmekirjelduste koostamisel ja andmekvaliteedi tõstmisel, muuhulgas on paljudele andmekogudele loodud ärisõnastikud ja andmesõnastikud ning loodud andmekirjelduse juhised². Tegevus edendab andmete mõistmise eesmärki ja annab andmekogu vastutavale ja volitatud töötajale ülevaate andmekogus ja ka muudes andmestikes olevatest andmetest. Andmekirjeldused loovad võimaluse alustada süsteemse andmekvaliteedi haldamisega.

Statistikaameti toetusel loodud andmekogude andmesõnastikud on oma sisus osaliselt kattuvad RIHA tehnilise dokumentatsiooni nõuetega. Mõlemad esitavad andmekogusse kogutavate andmete tervikpildi ehk andmekoosseisu. Samas on andmesõnastikud oluliselt detailsemad ja vastavad riigi andmekirjelduse standardile.³ Standard on ühilduv rahvusvaheliselt ning selle alusel hakatakse andmekoosseise koguma ja haldama loodavas riigi andmete teabevärvavas (eeldatav valmimine aprillis 2025). Samuti on võimalik Statistikaameti abil loodud andmesõnastikke laadida RIHAKese rakendusse, jätkata rakenduses andmesõnastiku regulaarset haldust ning (alates aprillist 2025) andmekirjeldused andmete teabevärvavas avalikustada.

Eelnevat arvestades on Vabariigi Valitsuse ülesande täitmine, ehk andmekoosseisude uuendamine võimalik kahel moel:

- kasutades RIHA andmekoosseisu malli: asutus uuendab asutuse andmekogude andmekoosseisud RIHA andmekoosseisu mallil vastavalt RIA juhiste⁴, või

¹ Vabariigi Valitsuse 28.02.2008 määrus nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“ § 18 lg 3

² [Juhised | Kratid](#)

³ https://www.kratid.ee/files/ugd/980182_87343e9f929143b1a566d1c96791ec09.pdf

⁴ <https://abi.ria.ee/riha/andmed>

- kasutades andmesõnastikku malli⁵: asutus kasutab Statistikaameti juhendamisel loodud andmesõnastikku, vajadusel täiendab seda puuduvate andmeväljadega RIHA andmekoosseisust ning veendub selle täielikkuses ja ajakohasuses.

Küsimused ja vastused

Kuidas toimub RIHA ja avaandmete teabevärava liitmine andmete teabeväravaks ja mis juhtub seniste RIHA andmekoosseisudega?

- RIHA ja Eesti avaandmete teabevärav viiakse aprillis 2025 kokku üheks infosüsteemiks – andmete teabeväravaks (ATV). Sellise ühtse teabepunkti mõistlikkus tuleneb nii riigisisest andmete kättesaadavuse tagamise eesmärgist, samamoodi EL avaandmete direktiivist (EL 2019/1024) ja andmehalduse määrusest (EL 2022/868) tulenevatest nõuetest.
- 2025. aasta teises kvartalis (s.t peale käesolevas juhises kirjeldatud tegevuse tähtaega) migreeritakse olemasolevad RIHA andmekoosseisud ATV andmekirjeldusteks, asutused saavad neid uue andmekirjelduse standardi alusel uuendada.
- Migreerimisel tekitatakse praeguse andmekogu RIHA andmekoosseisu põhjal ATV andmesõnastiku algne versioon. Asutustel on võimalus jätkata selle täiendamisega (RIHAKESes, ATV-s, asutuse andmekataloogis) või asendada Statistikaameti toel koostatud andmesõnastikuga.

Kuidas toimub RIHA andmekoosseisude uuendamine?

- Andmekoosseisu uuendamise peab tegema andmekogu vastutav töötaja või temaga kokkuleppel volitatud töötaja. Viimase puhul on eelkõige mõeldud olukorda, kus volitatud töötaja on valitsemisala IT-asutus.
- Kui asutus on otsustanud uuendada olemasolevat RIHA andmekoosseisu, tuleb:
 - lähtuda RIA poolt koostatud juhistest;
 - tagada, et kasutatakse korrektset malli, mis on samuti leitav RIA juhiste veebilehelt⁶;
 - tagada, et kirjeldatav andmekoosseis on täielik (katab kogu andmebaasi kogutava andmekoosseisu, v.a tehnilised väljad ja abitabelid), ajakohane (vastab hetkel kasutuses oleva andmebaasi sisule), et korrektselt on määratletud põhiandmed ja andmete allikad (andmete osas, mis ei ole põhiandmed);
 - tagada, et uuendatud andmekoosseis on laaditud korrektselt (andmete plokk - detailse andmekoosseisu väli) RIHAsse;
 - veenduda, et RIHAs oleks andmekoosseisuna üles laetud ainult viimane / ajakohane versioon (s.t vanemad andmekoosseisu versioonid tuleb kustutada).
- Kui asutus on otsustanud kasutada olemasolevat andmesõnastikku või luua uus andmekogu andmesõnastik, tuleb:
 - lähtuda Statistikaameti juhistest ja soovitustest andmekirjelduse koostamisele (andmekirjelduse juhise ja selle lisa 2)⁷;

⁵ Andmesõnastiku malli, milles on mh kaetud ka RIHA kirjelduselemendid (IA, EIA, PA märked) leiab Statistikaameti andmehalduse lehelt [Andmehaldus | Statistikaamet](#) (Materjalid > Andmekirjelduse mall)

⁶ https://abi.ria.ee/_attachments/7241997/AndmekoosseisCSV.csv?inst-v=7aabdfa0-11d4-4ec9-b185-569e0a95cf80

⁷ [Juhised | Kratid](#)

- tagada, et andmesõnastikku on täiendatud RIHA andmekoosseisu malliga⁸;
- tagada, et andmesõnastik on täielik (katab kogu andmebaasi kogutava sisu, v.a tehnilised väljad ja abitabelid) ja ajakohane (vastab hetkel kasutuses oleva andmebaasi sisule);
- tagada, et andmesõnastik on laaditud RIHAsse andmekogu dokumentatsiooni plokki.
- Kui asutusel on loodud nii RIHA andmekoosseisu kirjeldamise mallil loodud kirjeldus kui ka andmesõnastik, tuleb RIHAsse laadida mõlemad.
- Tuletame meelde, et andmekogu dokumentatsiooni, sh andmekoosseisu kirjelduse uuendamine, RIHAs ei too kaasa automaatset kooskõlastamisvajadust. RIHA kooskõlastamine tuleb endiselt algatada enne andmekoosseisu muutmist andmekogus.

Kas pean kõigi hetkel RIHAs registreeritud infosüsteemide andmekoosseisud uuendama?

- Andmekoosseisude uuendamise ülesanne kohaldub riigiasutustele, millised on AvTS § 43⁴ lg 1 mõistes andmekogu vastutavad töötajad, nende andmekogude kohta, mis on AvTS § 43⁷ mõistes RIHAs registreeritud. Erisus on, et AvTS § 43³ lg 4 mõistes asutustevaheliseks dokumentide menetlemiseks peetava andmekogu andmekoosseisu ei ole vaja uuendada.
- Selle ülesande alusel **ei ole vaja uuendada** näiteks kohalike omavalitsuste andmekogude andmekoosseise, dokumendihaldussüsteemide või muude organisatsiooni sisemise töökorralduse vajadusteks peetavate andmekogude andmekoosseise.

Kellelt saan tuge ja kuidas annan teada ülesande teostamisest?

- Metoodilist tuge ülal kirjeldatud tegevustele osutavad:
 - haldusala või asutuse andmehalduse eest vastutav isik.
 - Riigi Infosüsteemi Amet RIHA andmekoosseisu malli täitmisel ja uuendamisel (help@ria.ee).
 - Statistikaamet andmekirjelduse malli küsimuses (andmehaldus@stat.ee).
- Üldistes küsimustes osutab tuge Justiits- ja Digiministerium (Ott Velsberg, andmete juht, ott.velsberg@justdigi.ee; Kuldar Aas, andmehalduse programmi juht, kuldar.aas@justdigi.ee).
- Ülesande täitmist jälgivad Statistikaamet ja Justiits- ja Digiministerium otse RIHA süsteemist. Palume ülal toodud e-posti aadressitel (andmehaldus@stat.ee, ott.velsberg@justdigi.ee, kuldar.aas@justdigi.ee) teavitada juhul kui asutus on veendunud, et enne ülesande andmist (juuni 2024) RIHAs olnud andmekoosseisud on ajakohased ning uuendamine ei ole vajalik.

Juhise koostajad

Juhise koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ja Statistikaamet oktoobris 2024.

⁸ Andmesõnastiku malli, milles on mh kaetud ka RIHA kirjelduselemendid (IA, EIA, PA märked) leiab Statistikaameti andmehalduse lehelt [Andmehaldus | Statistikaamet](#) (Materjalid > Andmekirjelduse mall)